Jüdische Pester Zeitung.

יידישע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וועכענטליך
מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג.

פיר עסטררייך-אונגארן
גאנצעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלבעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פירטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פירטעליעהר. 2 גולד. 45 קר. ע. וו.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולוואר נומ' 29
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבט.

Nr. 68. פירצעהנטער יאהרגאנג

פעסט, מיטטוואך כז סיון ה׳תרמ״ב.

Pest, den 14. Juni 1882.

נאכ-בעטראכטונגען

צו דער דרייטעגיגען אויפרעגונג.

פאן פרייטאג ביז מאנטאג האטטען וויר הירע דריא באנגע טאגע פאלל שווערער זארגע אונד טיפער איפרעגונג — אונד איך הייטע האט זיך יענער שטורם נאך ניכט גאנץ געלעגט. יעדער יודע וואר זיך בעוואוסט, דאס אישטוצי אין וואהרמאנן ניכט דיא פערזאן אללײן, זאנדערן דאס גאנצע יודענטהום שהעטליך בעליידיגט אונד זאצוזאגען „אבגעאהרפייגט" האט — אונד צוואר אן דער געהייליגסטען שטעללע דער אונגארישען געזעטצגעבונג, נעמליך אים אונגארישען רייכסטאגע.

עס ווארדען שאן אים אונגארישען רייכסטאגע וויכטיגערע אונד אינטערעססאנטערע געגענשטענדע פערהאנדעלט, איבער וועלכע שטארקע מיינונגס-פערשידענהייטען אונטער דען דעפוטירטען הערשטען; עס ווארדען שאן העפטיגערע אונד ערדענטערע רעדען געהאלטען, זא דאס מאן אפט גלויבטע, דיא דעפוטירטען ווערדען איינאנדער אין דיא האארע געראטהען; אינדעססען אבער איזט היער נאך ניע דער פאלל איינגעטראפפען, דאס איין דעפוטירטער אים אבגעארדנעטען-הויזע געגען דען אנדערען דיא האנד אויפגעהאבען העטטע. — אלזא געראדע נור איינע יודישע אנגעלעגענהייט מוסטע עס זיין, וועלכע אים אונגארישען רייכסטאגע איינע זאלכע ליידענשאפטליכע ערדענטהייט הערפארריעף, דאס איין דעפוטירטער געגען דען אנדערען דיא האנד אויפגעהאבען — אונד געראדע איין יודישער דעפוטירטער מוסטע עס זיין, אן דעססען פערזאן צום ערסטענמאלע איינע פערלעטצונג דער ווירדע דעם אונגארישען רייכסטאגעס פעראיבט ווארדע.

דיא פראגע איזט נון: העטטע עס זא ווייט קאממען מיססען? ווערע עס ניכט פפליכט דעם אונגארישען רייכסטאגע געוועזען, נאך פאר יאהרען דיא אישטוצי'שען העטצערייען ניכט איינקאממען צו לאססען? וויר וואללען ניכט זאגען, דאס דעם אישטוצי ניכט ערלויבט ווערע, אירגענד איינע קריטיק געגען דאס יודענטהום צו איבען. קריטיזירען איזט יעדעם דעפוטירטען אים אינטערעססע דעס לאנדעס געשטאטטעט. זא וויא מאן איבער יעדען קריטיזירען קאנן, זא דארף מאן דיעס אויך אין בעצוג אויף דיא יודען טהון! אבער צווישען קריטיזירען אונד העטצען איזט דאך איין גראסער אונטערשיעד. — אישטוצי האט ניכט קריטיזירט, זאנדערן פארטוועהרענד געשימפפט, געהעטצט אונד דיא 600000 שטייער-צאהלענדען יודישען בירגער פארטוועהרענד בעליידיגט!

אנפאנגס האט דיעזעס אויפטרעטען אישטוצי'ס דען העררען דעפוטירטען נור שפאס געמאכט: מאן לאכטע אונד אונטערהיעלט זיך ביי דיעזען אישטוצי'שען רעדען; ניעמאנד אים רייכסטאגע האט דיעזע פיר ערנסט גענאממען; אבער דאס פאלק אויף דעם לאנדע, וועלכעס דאס לאכען דער דעפוטירטען ניכט מיטאנגעזעהען, זאנדערן יענע אישטוצי'שען רייכסטאגס-רעדען אלס ערנסט געלעזען, ווארדע דאך אונד נאך פאן דיעזער יודענפיינדליכקייט אנגעשטעקט, אונד עס דאכטע: פיעללייכט איזט עס דאך וואהר; פיעללייכט האט דער מאנן דאך רעכט, דאס דיא יודען איינע גראססמאכט בילדען, אים אונס כריסטען צו אונטערדריקען. דיא יודען בערייבערן זיך אויף אונזערע קאסטען, וויר פעראַרמען פאן טאג צו טאג, וועהרענד דיא יודען אימטער וואהלהאבענדער ווערדען!

היעצו קאם נאך דיא טיסא-עסלארער געשיכטע, אין וועלכער דיא יודען-העטצערייען נייע נאהרונג געפונדען. יעטצט טראטען דיא העטצער מיט דעם רופע אויף: „דיא יודען שטרעבען אלזא ניכט נור נאך כריסטען-געלד, זאנדערן אויך נאך כריסטען-בלוט. זיא פאפפען אונס ניכט בלאס דאס געלד וועג, זאנדערן זיגען ווירקליך אויך אונזער בלוט אויס!"

נון פאלגטע אויך נאך דיא פורכט פאר דער מאססען-איינוואנדערונג רוסישער יודען אין אונגארן. דא שריען דיא יודענפיינדע: „האבען וויר דען ניכט גענוג אן אונזערען יודישען געלד- אונד בלוט-אויסזויגערן, דאס וויר נאך נייע ווילדע רויב-טהיערע אוס רוסלאנד צובעקאממען מיססען? — שפערען וויר אונזערע גרענצען געגען דיא פרעמדען יודען אב אונד יאגען וויר אויך אונזערע יודען וועג!"

שאן האבען פיעלע קאמיטאטע דיעזעס רופע בייגעשטיממט. נור וואר מאן נור נאך נייגיריג, וואס דיא האכסטע אינשטאנץ אים לאנדע, נעמליך דער אונגארישע רייכסטאג, היעריבער בעשליעססען ווירדע! דאס פערהאלטען דער הערפארראגענדסטען דעפוטירטען אים רייכסטאגע וואר איין איבער אללע מאססען לאבענסווערטהעס. דיא יודען פאנדען דא דיא בעסטען פערטהיידיגער; מאן הילט פארמליכע לאבערעדען אויף דיאזעלבען; מאן ערקלערטע דיא בלוט-בעשולדיגונג פאן טיסא-עסלאר אלס איינע „אינפאמע ליגע"; מאן שפראך זאגאר צו גונסטען דער רוסישען יודען, דאס מאן זיא ניכט צוריקשטאסע, זאנדערן עהער נאך בארמהערציגקייט אן איהנען איבען מאגע. — נון קאם אישטוצי ווידער מיט זיינער העטצ-רעדע. אונד אלס דיעס ענדליך איינעם יודישען דעפוטירטען צופיעל אונד אונערטרעגליך געווארדען אונד ער איין ווארט צור אבוועהר אונד פערטהיידיגונג געשפראכען — דא ווירד ער היעפיר פאן איינעם אישטוצי געאהרפייגט!

זא ווייט העטטע עס ניכט קאממען מיססען, ווענן דער רייכסטאג שאן פאר יאהרען דיא אישטוצי'שען העטצ-רעדען ניכט געשטאטטעט העטטע!

נון איזט דיא זאכע שאן געשעהען, אונד מאגע זיא אויך גענצליך פאראיבער זיין. מאגע דאס דער לעטצטע שלאג געגען איינען יודען געוועזען אונד דיעזער פארפאלל מאגע איינע „זיהנע" פיר דיא פערגאנגענהייט זיין, דאמיט אין דער צוקונפט זאלכע פעללע זיך ניכט וויעדערהאלען!

דיא גענוגטהואונג, דיא זיך וואהרמאנן פיר זיינע פערזאן אונד פיר דאס בעליידיגטע יודענטהום פערשאפפען קאנטע, דיא האטטע ער זיך פערשאפפט. דער רייכסטאג האט זיינע מיסבילליגונג איבער דיעזען פארפאלל אויסגעשפראכען: אישטוצי איזט פאן דער רעגיערונגס-פארטייא אויסגעשטאססען ווארדען; וואהרמאנן האט אויך דיא פאן אייניגען דעפוטירטען בעליידיגטען ארטהאדאקסען יודען אויף דאס גלענצענדסטע פערטהיידיגט — אונד דער רייכסטאג האט מיט איינער זעהר גראסען מאיאריטעט דען יודענפיינדליכען אנטראג דער פעטיציאנסקאממיססיאן אין אנגעלעגענהייט דער רוסישען יודען אנגענאממען.

וואהרמאנן האט אבער אויך נאך צור רעטטונג זיינער עהרע אונד דער עהרע דעם יודענטהומס מיט איינער לעבענס-געפאהר עטוואס געטהאן. ער האט דאס דועלל מיט אישטוצי איינגענאממען, ווענן עס אויך געגען דאס לאנדעס- אונד געגען דאס יודישע געזעטץ איזט. ער מוסטע עס אבער אונטער דעם צוואנגע דער נאטהווענדיגקייט טהון, דאמיט מאן ניכט אין איהם דיא גאנצע יודענהייט אלס איין פייגעס פאלק בעשימפפע. איינע יודענפיינדע, וועלכע דיעזעס מאנגע דיעזען זיעג ניכט גאננען, זאגען וואהל: וואהרמאנן האבע אללע מעגליכען פערזאנשטעללונגען געטראפפען, דאמיט דיא פאליצייא דאס דועלל פערהינדערע, אונד אלס מאן איהן ענדליך דאך צום דועלל דרענגטע, ווירדע עס זא אבגעמאכט, דאס ביידע דועללאנטען ניכט געגען איינאנדער, זאנדערן בלאס אין דיא לופט שיעססען זאללען! — דאס איזט אבער ענטשיעדען ניכט וואהר! זעלבסט אנארי, דער יודענפיינד אונד דער פערזאנליכע פיינד וואהרמאננס, ערקלערטע אויף עהרע אונד געוויססען, דאס וואהרמאנן גאר ניכט וואוסטע, וואס דאס דועלל שטאטטפינדען ווירד, אונד דאס דיא ביידען ווירקליך געגען איינאנדער געציעלט האבען; נור האבען דיא שיססע גליקליכערוויזע ניעמאנדען געטראפפען. — דער גראסטע בעוויז פיר דען ערנסט דיעזעס דועללעס איזט נאך דער, דאס ביידע דועללאנטען אין אויסערארדענטליך נערוואזער איפרעגונג ווארען. אונד דאס אישטוצי אים פורכט פאר דעם טאדע זיך איינען טאג פריהער מיט זיינער ווירטהשאפטערין, פאן דער ער פיער קינדער האט, טרויען ליעס.

גליך אלס וואהרמאנן פאם דועללע אים ערשטע צוריקקעהרטע, בעגאב זיך צו איהם אונזער פינאנצ-מיניסטער גראף סאפארי, אים איהם צו גראטולירען. ער זאגטע איהם: „אייסער אללעם גערייכט עס מיר נאך צום בעזאנדערען פערגניגען, דאס זיא אויך נאך דער פעראלטעטען אנשויאונג דער „האהערן געזעללשאפט" איהרע אנגעגריפפענע עהרע זא גלענצענד הערגעשטעללט האבען."

וויא וויר בערייטס שאן אים פאריגען בלאטטע ערוועהנטען, זינד זעמטליכע אונגארישע צייטונגען, אונד זעלבסט דיא יודענפיינדליכען, פאללער לאב פיר מאַרין וואהרמאנן. זיא שרייבען: „וואהרמאנן קאנן מיט דער גענוגטהואונג פאללקאממען צופריעדען זיין, וועלכע דיא אפפענטליכע מיינונג איהם צו טהייל ווערדען ליעס. דיעזע גענוגטהואונג האט אינדעססען איינע בעדייטונג, וועלכע זיך וויט איבער דיא פערזאנליכען ריקזיכטען ערהעבט. ניכט בלאס וואהרמאננס פערזאן האט איינע גענוגטהואונג ערהאלטען, זאנדערן אויך דיא היליגע זאכע, דיא ער פערטהיידיגט אונד פיר דיא ער געפאכטען. אין דען דריא טאגען פאן פרייטאג ביז מאנטאג איזט אין דער אפפענטליכען מיינונג איין גראסער אומשוואונג צו גונסטען דער יודען איינגעטרעטען. דורך דיא פארפעללע דער לעטצטערען צייט, דורך דיא פורכט פאר דער מאססען-איינוואנדערונג דער יודען, דורך דיא פערדעכטיגונג פאן טיסא-עסלאר האטטע אישטוצי דענן דאך אייניגע אנהענגער בעקאממען. — יעטצט אבער האט אישטוצי גאר קיינע אנהענגער מעהר, אונד וויר גלויבען, דאס אישטוצי זעלבער נאך דיעזער לעקציאן מיט זיינען העטצערייען אויפהארען ווירד. וויא טרויריג אונד בעקלאגענסווערטה אויך דיעזער פארפאלל צווישען אישטוצי אונד וואהרמאנן וואר, זא האט זיך דאך אללעס צום גוטען אונד צום נוטצען דעם יודענטהומס געווענדעט. דיא נאכריכט פאן דיעזעם פארפאללע ווירד דיא רונדע דורך דיא גאנצע וועלט מאכען, אונד מאן ווירד הארען, וועלכע גענוגטהואונג דאס בעליידיגטע יודענטהום ערהאלטען האט!"

צו דיעזען ווארטען האבען וויר ניכטס הינצוצופיגען: וויר מאכען זיא צו דען אונזעריגען.

טיגען. דאס זיא זייט יאהרהונדערטען פֿאָן דען כריסטען פֿערפֿאָלגט וואורדען — אונד דא איזט איינע אויסארטונג ליכט צו פֿערצייהען. — דאס „פסח-בלוט-בלבול" ערקלערע איך ווייעדערהאָלט אלס איינע אינפֿאמע ליגע. שליעסליך וויל איך נאָך זאגען: דיא יודען-עמאנציפאציאָן בעשטעהט, ווירד בעשטעהען, אונד דיא יודענפֿיינדע ווערדען דיא ריקנאדמע דיעזער עמאנציפאציאָן ניכט ערלעבען!"

ארבאן זאגטע: „דער יודענהאס געהערט דעם יאהרהונדערט אונד אויך אונזערער רעליגיאָן צור שאנדע. יא, עס איזט איינע שאנדע פֿיר דיא ליבעראלע רעגיערונגס-פארטייא, דאס זיא דיעזען אינליבעראלען יודענפֿרעססערישען אישטאָצי צו איהרען מיטגליעדערן צעהלט! (היער רופֿען איינינע פֿאָן דער רעגיערונגס-פארטייא: „נין, ער געהאָרט נאָטטלאָב ניכט מעהר צו אונס!") איך ליעבע יעדען יודען, זייא ער ארטהאדאָקס אָדער נעאלאָג, נור ניכט זאָלכע לייטע, וועלכע אונעהרליכע געשעפֿטע בעטרייבען!"

מאַטשאַרי זאגטע: „ערסט יעטצט בין איך אויף אונגארן שטאָלץ, דאס אונזער פֿאָלק יא ניכטערן איזט אונד זיך ניע פֿאָן אישטאָצי, אנאַדי אונד סאלאי געגען דיא יודען אויפֿרייצען לאסט!"

דיא אבענד-זיטצונג.

פֿרייטאג וואַרען נון דריא רייכסטאגס-זיטצונגען: איינע אָפֿפֿענטליכע זיטצונג פֿאָרמיטטאג, איינע געשלאָססענע זיטצונג נאכמיטטאג, אונד ווייעדער איינע אָפֿפֿענטליכע זיטצונג אבענדס. — אין דיעזער אבענד-זיטצונג שפּראַכען נאָך טיסא, בערזעוויצי אונד אָטטאָ הערמאנן.

טיסא ערקלערטע היער נאכמאלס: מאן מאָגע ניכט זאגען, דאס ער ביי דער רוסישען רעגיערונג צו גונסטען דער יודען גאר ניכט געטהאן האבע; ער האבע דא יא אללעס מעגליכע געטהאן, וואס זיך עבען אויף איינע פֿריינדשאַפֿטליכע ווייזע, אָהנע איינען קריעג הערבייצובעשוואָרען, טהון לאסט. וויר וואָללען אונזערע גרענצען דורך אונזערע מיליטער געגען דיא רוסישען יודען ניכט אבשפּערען — אונד ווען דיא מיטטעל דער הילפֿס-קאָמיטעס צור בעפֿאָרדערונג דער פֿיעלען רוסישען פֿליכטלינגע נאָך אמעריקא ניכט הינרייכען ווערדען, זא ווירד מאן היער מיט שטאאטס-מיטטעלן העלפֿענד איינגרייפֿען מיססען!

בערזעוויצי זאגטע: „איך בעדויערע עס זעהר, דאס היער איינינע דעפּוטירטע דיא ארטהאדאָקסען יודען אנגעגריפֿפֿען אונד דאדורך אויך דיא פֿערפֿאָלגונג דער רוסישען יודען צו רעכטפֿערטיגען זוכטען. — דיא יודענפֿיינדליכען קאָמיטאטס-בעשליססע ווערדען נון דען יודען ניכט שאַדען, דא דער רייכסטאג, דער איבער אללעס שטעהט, געגען איהרע בעשליססע איזט. דיא אונגארן זינד רוהיג אונד ניכטערן — אונד דיא יודען האבען היער ניכטס צו פֿירכטען!"

דאס לעטצטע וואָרט האטטע אָטטאָ הערמאנן: ער שפּראַך ווייעדער געגען דיא ארטהאדאָקסען אונד זאגטע: „צור צייט, אלס היער איבער דאס ראבבינער-סעמינאר פֿערהאנדעלט ווארדע, האט אלאדאר מאָלנאר דיא שעדליכקייט דער ארטהאדאָקסען פֿיר דאס לאנד גענוגענד בעוויעזען; דיא ארטהאדאָקסען האססען אונס: אונזערע שפּייזען אונד אונזער וויין זינד איהנען „טרפה" אונד „נסך", וואס פֿיר אונס זעהר בעליידיגענד איזט."

דיא אבשטימונג.

ערסט פֿרייטאג, געגען 7 אוהר אבענדס, קאם עס צור אבשטימונג. פֿיר דען יודענפֿיינדליכען אנטראג דער פּעטיציאָנס-קאָממיססיאָן שטיממטען אללע דעפּוטירטען פֿאָן דער ליבעראלען פּארטייא, אללע פֿאָן דער פֿעראייניגטען אָפּפּאָזיציאָן אונד 3 פֿאָן דען איסערסט-לינקען (איראני, אונגער אונד קאָמיאטהי). זאָמיט איזט דער יודענפֿיינדליכע אנטראג מיט גראָסער, זעהר גראָסער מאַיאָריטעט אנגענאָממען וואָרדען.

נ א כ ט ר א ג.

דאס דועלל: וואהרמאנן-אישטאָצי.

זייט פֿרייטאג זינד דיא אונגארישע הויפּטשטאדט, גאנץ אונגארן, יא מאן קאָננטע זאגען, אללע צייטונגס-לעזער איראָפּאס, וועגען דעם פֿאָרפֿאללעס צווישען וואהרמאנן אונד אישטאָצי אונד נאמענטליך וועגען דעם דועללעס אין גראָססער אויפֿרעגונג. וויא בערייטס געזאגט, צור וויעדערהערשטעללונג זיינער געשענדעטען עהרע אלס פֿאָרנעהמער מאנן, אלס דעפּוטירטער אונד אלס יודע, האטטע וואהרמאנן קיינען אנדערען אויסוועג אלס דאס דועלל, וועגן דיעזעס אויך געגען דיא יידישע רעליגיאָן אונד געגען דאס לאנדעס-געזעטץ פֿערשטאָסט.

דאס דועלל העטטע נון געסטערן פֿריה אויף דעם ראקאָש (ניכט וויט פֿאָן פּעסט) שטאטטפֿינדען זאָללען, אבער אלס עבען דיא ביידען אויף איינאנדער לאָזשיעסען זאָללטען, ערשיען דיא פּאָליצייא אונד פֿערהינדערטע אים נאמען דעס געזעטצעס דאס דועלל.

היעראויף וואורדע דיא אויפֿרעגונג נור פֿערלענגערט, ניכט אבער בעזייטיגט, דענן דאס דועלל מיססטע דענגאָך שטאטטפֿינדען. געסטערן וואר היער אויף אללען גאססען, שטראססען אונד אָפֿפֿענטליכען פּלעטצען איין אונגעהייערעס מענשען-געדרענגע; אללעס וואר פֿאָללסטער נייגירדע אונד אין גראָסטער שפּאננונג. וויר ערהיעלטען פֿאָן אונזערען לעזערן טעלעגראַפֿישע אנפֿראגען וועגען דעם דועלל-אויסגאנגעס, קאָננטען איהנען אבער אים ליפֿע דעס נאכמיטטאגס נור זאָ פֿיעל אנטוואָרטען, דאסס דאס דועלל פּאָליצייליך פֿערהינדערט וואורדע. —

נאמענטליך פֿאָר דער וואָהנונג וואהרמאננס וואר דאס מענשען-געדרענגע אם דיכטעסטען; יעדער וואָללטע וואהרמאנן לעבענדיג זעהען. אויך פֿאָר אישטאָציס וואָהנונג וואר איין גראָסעס געדרענגע. אישטאָצי וואורדע זאָגאר פֿאָן איינעם צייטונגס-רעדאקטער צום דועללע געפֿאָדערט, וויל אישטאָצי אין זיינער רעדע אויך זאגטע, דאס אללע צייטונגען פֿאָן יודען בעשטאָכען זינד. אויך מעהרערע יידישע אָפֿפֿיציערע האבען דועלל-הערויספֿאָדערונגען אן אישטאָצי געשיקט.

געגען 5 אוהר נאכמיטטאגס פֿערברייטעטע זיך פּלאָטצליך דיא נאכריכט: אישטאָצי אונד וואהרמאנן זאמט בעגלייטונג זינד נאָך מארטאָנ-וואַשאר (צווישען פּעסט אונד וויסעגראַד) געפֿאהרען, וואָ נון דאס דועלל שטאטטפֿינדען ווירד. איינע נייע אויפֿרעגונג, איינע נייע שפּאננונג; אללע הערצען פּאָכטען אין פֿורכט אונד באנגען. זאָללטע וואהרמאנן אים דועללע געטאָדטעט ווערדען, וועלכע ערביטטערונג אונטער דען יודען; זאָללטע אישטאָצי געטאָדטעט ווערדען, וועלכע [illegible] אונטער דען כריסטען; עס וואר צו בעפֿירכטען, דאס דיעזעס בלוט איין גראָסערעס בלוט-פֿערגיעססען הערפֿאָררופֿען קאָננטע.

נון קאם געסטערן אים 7 אוהר אבענדס איינע דעפּעשע אוס מארטאָנ-וואַשאר מיט דער מעלדונג: „דאס דועלל וואורדע היער אבערמאלס דורך דיא פּאָליצייא פֿערהינדערט!"

אלזאָ וויעדער קיינע בעשוויכטיגונג דער אויפֿרעגונג, זאָנדערן איינע נאָך גראָסערע שפּאננונג דער אויפֿגערעגטען געמיטהער.

אים האלב 8 אוהר קאם וויעדער איינע דעפּעשע: „דיא דועללאנטען האבען זיך נאָך ערטשי (ווייטער פֿאָן מארטאָנ-וואַשאר אן דער דאָנוי) בעגעבען!" — אללעס דרענגטע זיך יעטצט וויעדער נאָך דער וואָהנונג וואהרמאננס אונד וואָללטע דא דיא גאנצע נאכט פֿערבלייבען, ביז מאן איבער דען אויסגאנג דעס דועללס עטוואס בעשטיממטעס ערפֿאהרען ווירד.

ענדליך, אין זעהר שפּעטער נאכט-שטונדע, אָפֿפֿנעטע זיך דיא פֿענסטער טהירע פֿאָן וואהרמאננס וואָהנונג. הערר קערן, איין פֿריינד וואהרמאננס, טראט אויף דעם באלקאָן הערפֿאָר אונד ריעף:

„היער איזט איינע דעפּעשע פֿאָן העררן מאָריץ וואהרמאנן אוס ערטשי אן זיינע קינדער. דיעזע לויטעט: „דאס דועלל האט נון שטאטטגעפֿונדען; עס איזט גליקליך פֿאָראיבער! קיינער איזט פֿערוואונדעט וואָרדען. מאָנטאג פֿריה טרעפֿפֿע איך מיט דעם דאמפּפֿשיפֿפֿע אין פּעסט איין. — איך קיססע אייך, אייער פֿאטער מאָריץ וואהרמאנן."

ביי זיינער היינטיגען אנקונפֿט מיט דעם שיפֿפֿע וואורדע מאָריץ וואהרמאנן פֿאָן טויזענדען אונד טויזענדען מענשען מיט זאָלכען בעגייסטערטען „עליען-רופֿען" עמפּפֿאנגען, וויא מאן עס היער נאָך זעלטען געהאָרט אונד געזעהען. וויא נון דיא בעגלייטער דער דועללאנטען בעריכטען, שטאנדען וואהרמאנן אונד אישטאָצי ביים דועלל 25 שריטטע פֿאָן איינאנדער ענטפֿערנט, אונד עס וואר בעשטיממט, דאס יעדער דער דועללאנטען נור איינמאל שיעסען זאָלל. דיעס געשאה, אונד גליקליכערווייזע וואורדע קיינער פֿערוואונדעט. — יא, עס וואר איין זעהר גליקליכער אויסגאנג; דענן זעלבסט דיא יודען ווינשטען יעטצט ניכט דיא ערשיעסונג אישטאָציס, דא דיעזע קיינע גוטען פֿאָלגען געהאבט העטטע. — געבע נון גאָטט, דאס אויך דער קאמפּף דער יודענפֿיינדע געגען אונס באלד אויפֿהערע!

וויר ערהיעלטען אים ליפֿע דעס געסטריגען טאגעס מעהרערע דעפּעשען מיט דעם ערזוכען: דיעסמאל אונזער בלאטט שאָן זאָנטאג ערשיינען צו לאססען. אבער אונזערע לעזער העטטען דאמיט ניכטס געוואָננען, דענן דיא הויפּטזאכע, נעמליך דען פֿאָרפֿאלל צווישען וואהרמאנן אונד אישטאָצי, האבען וויר יא בערייטס אים פֿרייטאג-בלאטטע מיטגעטהיילט. נון וואר מאן נור נאָך נייגיעריג אויף דען אויסגאנג דיעזעס דועללעס — אונד דיעזעס איזט יא ערסט געסטערן אין זעהר שפּעטער נאכטשטונדע היער בעקאננט וואָרדען. — וויא מאן אונס הייטע שרייבט, האבען דיא לייטע אויף דעם לאנדע דען פֿאָרפֿאלל צווישען וואהרמאנן אונד אישטאָצי צום ערסטענמאלע אוס אונזערעם פֿרייטאג-בלאטטע ערפֿאהרען, דא דיא היעזיגען מאָרגענבלעטטער דיעזען פֿאָרפֿאלל ערסט זאמסטאג פֿריה מיטטהיילען קאָננטען. אונזערע לעזער מאָגען נון דיעזעס בלאטט אלס אנדענקען אויפֿבעוואהרען, דענן עס בילדעט ווירקליך איין דענקווירדיגעס בלאטט אין דער יידישען געשיכטע!

דיא טיסא-עסלארער געשיכטע.

געסטערן בראַכטע דער „פּעסטער לאָיד" איינע קאשויער דעפּעשע, נאָך וועלכער מאן דאס פֿערשוואונדענע טיסאָ-עסלארער מעדכען אין ליפּקאָ (גאליצישע גרענצע) אויפֿגעפֿונדען העטטע. אבער אויך דיעזע דעפּעשע פֿאנד ביז צור שטונדע נאָך קיינע בעשטעטיגונג. דיא איזראעליטישע לאנדעס-קאנצלייא האט מיט צושטיממונג דעס מיניסטער-פּרעזידענטען טיסאָ איינען פּרייז פֿאָן 5000 גולדען אויסגעשריעבען פֿיר דעניעניגען, וועלכער דיא עסטער שאָלימאָשי לעבענד אָדער טאָדט דעם געריכטע איינליעפֿערט. זעלבסט „עסטער שאָלימאָשי" זאָלל דען פּרייז ערהאלטען, ווענן זיא עטווא צוריקקעהרט אונד זיך פֿרייוויללינג דעם געריכטע שטעללט. מיניסטער-פּרעזידענט טיסאָ האט דיעזע פּרייז-אויסשרייבונג דורך אללע קאָמיטאטס-בעהערדען בעקאננט מאכען לאססען.

= דער יודענפֿיינדליכע רוסישע מיניסטער איגנאטיעף מוסטע אבדאנקען.

ג ע ש ע פ ט ס ב ע ר י כ ט.

ג ע ט ר י י ד ע - ג ע ש ע פ ט. פֿאָן ווייצען וואר געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פֿערקויף וואר שוואך. 15000 מעטערצ' וואורדען פֿערקויפֿט.

ו ו י י צ ע ן, טהייס- 200 מעטערצ', 77 קילאָ 13,10 גולד. 2000 מעטערצ' 76,4 ק' 12,95 גול. — 100 מעטערצ' 76,5 קילאָ 12'90 גולד. 200 מעטצ' 75,5 קילאָ 12·60 גולד. 100 75'4 כ' 12.45 גולד., 100 מעטערצ' 73,4 ק' 12.45 גול. — (אללעס פּער 100 קילאָ).

לאָטטא-ציעהונג פֿאָם 10. יוני 1882.

אָפֿען	31	89	56	44	85
לינץ	29	14	65	4	76
טריעסט	16	36	62	88	52

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

Eigenthümer und verantwortlicher Redacteur: M. REIS

Budapest, 1882. — Druck v. M. Burian, Waitzner Boulevard.

טראַט? — איִם אללגעמיינען הייסט עס, דאס מאַריין וואהרמאנן איִם איִפּשיב אנזיכטע, אוּם ניכט דוּרך דאס הילל אפפענטליך איינען „חלול שבת" פערִאיבען צוּ מוּססען, דיעזעס אנגעבליכע פארגעהען וואהרמאנס פאנד נאטירליך אין אללען יידישען קרייזען איינגעטהיילטען בייפאלל. — נאכטרעגליך שטעללטע זיך יעדאך הערויס, דאס דער גרונד, וועסהאלב דאס הילל אין איינען טאג פערשאָבען וואורדע, איינענטליך איין גאנץ אנדערער וואר, דער ניכט מאַריין וואהרמאנן, זאָנדערן עבען אישטוּיצי פאן דער זאָפארטיגען אויספיהרונג דעם היללס אבהיעלט. העררר אישטוּיצי לעבטע נעמליך מיט זיינער ווירטהשאפטערין, דיא פאן איהם פיער קינדער ערהיעלט. אלס ער נון פאן וואהרמאנן צים הילל הערייסגעפאָדערט וואורדע, וואר ער איִסערסט איִפגערעגט אונד זאגטע: „איך נעהמע דאס „הילל" אן, דא איך דען טאָד ניכט פירכטע. דאָך מאָכטע איך ניכט שטערבען, בעפאָר מיינע פיער קינדער געזעטצליך אלס „עהעליך" בעטראכטעט ווערדען קאָננען! איך מוּס מיך פאָר אללעם מיט מיינער ווירטהשאפטערין קירכליך טרויען לאססען — אוּנד צוּ דיעזעם צוועקע ביטטע איך איִם איינען טאג אייִפּשוּב דעם הייללס!" — היערויף נון זאָלל וואהרמאנן געאנטוואָרטעט האבען: „איך וויללינע אין דיעזען אייִפּשוּב איִם זאָ ליעבער. אלס איך נינמעהר מיך ניכט אין דיא ציאנגסלאגע פערזעטצט זעהע, דוּרך זאָפארטיגע אויספיהרונג דעם „הייללס" דען „שבת" צוּ ענטווייהען!" — טהאטזעכליך טעלעגראַפירטע אישטוּיצי זאָגלייך אן דען גראנער פרימאס, דאס מאן איהם געשטאטטע, דאס זיינע טרויאונג מיט דער ווירטהשאפטערין זאָגלייך פארגענאָממען ווערדע, אָהנע דיא פארגעשריעבענע דרייּמאליגע פערקינדיגונג. אין בעריקזיכטיגונג דער דרינגליכקייט דער זאכע גאב דער פרימאס טעלעגראפיש דיא ערלויבניס, דאס אישטוּיצי'ס טרויאונג אנפערציגליך פארגענאָממען ווערדע, דאמיט איִם פאללע ער איִם הוּללע ערשאָססען ווירד, דיא פיער קינדער ניכט אלס „אונעהעליכע" צוּריקבלייבען מיססען. — ריכטיג האט דיא טרויאונג אישטוּיצי'ס מיט זיינער ווירטהשאפטערין זאָמסטאג אבענד שטאטטגעפונדען, וואָרויף דאנן זאָנטאג דאס הילל פאָר זיך גינג. — אין היעזיגעס וויטצבלאטט מאכט היערִיבער פאָלגענדע ריכטיגע בעמערקונג: „אישטוּיצי זאָלל דעם וואהרמאנן איינע „אהרפייגע" פערזעטצט האבען; וואהרמאנן האט אבער אישטוּיצי איינען נאָך גרעססערען שמערץ פערוּרזאכט: ער האט איהם נעמליך איין „וויִיב" פערזעטצט! אישטוּיצי ווירד אלזאָ אן זיינער יודענפיינדליכקייט לעבענסלענגליך צוּ טראגען האבען! אישטוּיצי האט אלזאָ מיט זיינעם יודענהאס נור איינגליק. אָב דיא ווירטהשאפטערין דוּרך דיעזע הייראטה איין גראָסעס גליק געמאכט? — דאס איזט נאָך זעהר צווייפעלהאפט. איין מאנן, דער פאָרטליך וואהנזינניג איזט, איזט קיין איין גראָסעס גליק!

* (אָטטאָ הערמאנן.) געגען דיא בעשילדיגונג איינער ציישונגען, אלס אָב דער רעפּיטירטע אָטטאָ הערמאנן עבענפאללס איין אנהענגער אישטוּיצי'ס ווערע, ערקלערט העררר אָטטאָ הערמאנן, דאס ער נור איין פיינד יענער יודען איזט, וועלכע פיינדע דער בילדונג זינד, אבער איין אנהענגער אישטוּיצי'ס וואר ער ניעמאלס, דא דיעס ציזיין פיר יעדען אנשטענדיגען מענשען איינע גראָסע שאנדע ווערע!

* (דיא רעוואָלוציאָן אין עגיפּטען.) איזט נון איינע גאנץ ערנסטע געוואָרדען. פאָרגעסטערן (12-טען יוני) קאם עס צווישען דען איינגעבאָרענען אראבערן אין עגיפּטען אוּנד צווישען דען דאָרטיגען איוראָפּאֶערן צוּ איינער פירכטערליכען שלעגערייא. 49 איוראָפּאֶער אוּנד 5 אראבער וואורדען געטאָדטעט, וועהרענד 80 איוראָפּאֶער אוּנד 23 אראבער שווער פערוואונדעט וואורדען. אוּנטער דען שווער פערוואונדעטען בעפינדעט זיך אויך דער ענגלישע קאָנזול. אויך דיא פרייא דעם דאָרטיגען עסטעררייך-אוּנגארישען גענעראל-קאָנזולס וואורדע אויף דער גאססע אנגעגריפּפען, בעשימפּפט אוּנד מיסהאנדעלט. ענגלאנד, פראנקרייך אוּנד עסטעררייך-אונגארן ווערדען יעטצט דאהער מיט איהרען קריעגסשיפּפען אין דיעזע עגיפּטישע רעוואָלוציאָן איינגרייפען מיססען. דיא עגיפּטישע ארמעע פאָרדערט פארטווייהרענד דיא אבזעטצונג דעם וויצע-קאָניגס אוּנד טראכטעט נאָך זיינעם לעבען. — ווירא נאכטרעגליך געמעלדעט ווירד, וואורדען אויך דער גריעכישע אוּנד דער איטאליענישע קאָנזול פערוואונדעט. דיא שלעגערייא זאָלל איינע פירכטערליכע געוועזען זיין. עס וואַרען עכטע „מכות מצרים"! נאָך איינער דעפּעשע זינד 50, נאָך איינער אנדערן זאָגאר איבער 100 פערזאָנען געטאָדטעט וואורדען.

* (צוּר טיסאָ-עסלארער געשיכטע.) וויעדער ווירד געמעלדעט, דאס מאן דיא עסטער שאָלימאָשי בייא טשאָפּ (אוּנגער קאָמיטאט) איינגעפונדען. אבער אויך דיעזע נאכריכט בעשטעטיגט זיך ניכט. — וויא וויר בערייטס אין פאָריגעם בלאטטע געמעלדעט, האט דיא קאָנגרעגאציאָן 5000 גולדען זעלבסט דער עסטער שאָלימאָשי פערשפּראָכען, וועגן זיא זיך פרייוויללינג דעם געריכטע שטעללט. וויר מיינען, דאס דיעזע עסטער שאָלימאָשי, וועגן זיא וויעדער געפונדען ווירד, עהער 5000 שטאָק-שטרייכע, אלס 5000 גולדען פערדיענט.

אוּנד דאנן — ווערדען יא זאָלכע געשיכטען גאָר קיין ענדע נעהמען! פאָן נון אן ווערדען פאָר יעדעם „פּסח" איין פּאאר הינדערט ארמע כריסטען-מעדכען פערשוויינדען, דאמיט זיא דאנן בייא איהרער ריקקינפט פאָן דען יודען איינינע טויזענד גולדען אלס „גדן" בעקאָממען. וויא אונזערען לעזערן בערייטס בעקאננט, האט דער געפאנגענע מהר"ם מרוטינגבוּרג דען יודען פערבאָטען, איהן דוּרך גראָסע געלד-סוממען איִם זיינער פעסטונגס-האפט אייסצילאָזען, דא ער בעפירכטעטע, דאס דיא כריסטען דאנן מעהרערע גדולי ישראל איינפאנגען ווערדען, איִם דען יודען אין דער פאָרם פאָן „לאָזע-געלדערן" דען לעטצטען העללער ערפּרעססען צוּ קאָננען. — (צוּ דער פערזאָנס-בעשרייבונג, דיא וויר שאָן איבער עסטער שאָלימאָשי געגעבען, ווערדען נאָך פאָלגענדע ערקעננונגס-צייכען צוגעפיגט: טראָטצדעם זיא ערסט 14 יאהרע אלט איזט, איזט זיא דאָך האָך געוואכסען, איהרע געזיכטס-פארבע איזט ברוין מיט ראָטהען וואנגען, איהרע איגען זינד שווארץ, איהרע האאר קורץ אוּנד שווארץ, איהרע צעהנע זינד קליין. — דאס שרייבען דער קאָנגרעגאציאָן אן טיסאָ אין אנגעלעגענהייט דער פרייז-אויסשרייבונג פאָן 5000 גולדען לויטעט איִנגעפעהר פאָלגענדערמאססען: „עס ווערע אנפאססענד, ווענן וויר דיא אָפט ערוועזנע פאלשהייט זאָלכער בלוט-בעשולדיגונגען היער נאָכמאלס אויסאיינאנדערזעטצען זאָללטען, נאמענטליך פאָר איהרער עקסצעללענץ, דעססען שטאאטס-מעננישע ווייזהייט קיין פאָראורטהייל קעננט אוּנד אוּנטער דעססען רעגיערונג אונזערע קאָנפעססיאָן דיא זיכערסטע בעריהיגונג פינדעט. דא וויר אבער פאָן דעם היסיגען פערלאנגען ערפּיללט זינד, דאס דער אויף דעם פערשווינדען עסטער שאָלימאָשי'ס רוהענדע שאטטען איִם אינטערעססע אונזערער ווירדע, וויא אויך, איִם דיא העטצער פערשטוממען צוּ מאכען, זאָבאלד אלס מאָגליך גענצליך בעזייטיגט ווערדע, זאָ האבען מעהרערע אונזערער גלויבענסגענאָססען דען פּרייז פאָן 5000 גולדען אויזגעזעטצט״ ז׳ ה.״

* (גראָסער מענשען-פערלוסט דוּרך איינען וואָלקענבוּרך.) פרייטאג גינג אין ווערשעטץ (טעמעשער קאָמיטאט) איין פירכטבארער וואָלקענבוּרך נידער, דער ניכט נור פיעלע הייזער בעשעדיגטע אוּנד דיא פעלדער אין דער גאנצען אומגעגענד פערוויסטעטע, זאָנדערן אויך פיעלע מענשענלעבען פערניכטעטע. דיא שטאדט ווירד פאָן דעם קליינען פליסכען „מעס-סיטש" דוּרכשניטטען, וועלכעס אין פאָלגע דעם וואָלקענבוּרכעס אין ווענינען מינוטען צוּ איינעם פירכטבארען רייסענדען שטראָמע אנוואוכס. איבער דיעזעס פליסכען פיהרען צוויא בריקען. אויף איינער

אדריאן וואורדע נון צום טישע געשלעפּפט; ער מוּססטע מיטעססען אוּנד מיטטרינקען. היערויף וואורדע געזונגען, געשפּיעלט אוּנד געטאנצט.

דער שרייבער דער געשיכטע דעם „שווארצען טאָדעס" פערצייכנעט אויך דאס ליעד, וועלכעס דאמאלס דאָרט אוּנד אין גאנץ איטאליען געזונגען וואורדע:

„געניעסע, וואס דער טאג דיר בייט (בריינגט),
אוּנד וואָרטע ניכט אויף מאָרגען;
דאס לעבען איזט דעם טאָדע געווייהט,
מיט אללען זיינען זאָרגען!

דער זאָרגע וויא איממער פיינד,
וויללסט דוּא דיך איהר ערגעבען,
זאָ ווירסט דוּא פריהער מיט איהר פעראיינט,
דיא פריידע ווירד ענטשוועבען!

דארום ליעבע אוּנד געניעסע יעטצט,
דאס גראב ווירד דיר ניכט פעהלען;
מאגסט דוּא דאנן צולעטצט
וועלכען אָרט דאצו איממער וועהלען!"

אדריאן וואר נון געצוואונגען צום טאנצען. אבער אלס עס דונקעל וואורדע, זאגטע אדריאן, ער האבע קאָפּפּוועה אוּנד מיססע זיך אינס בעטט בעגעבען.

נעגען 12 אוהר נאכטס, אלס אדריאן אללעס רוהיג אוּנד שלאפענד גלויבטע, היעלט ער עס אן דער צייט, זיך פאָן דיעזעם זאָממער-פאלאסטע הינוועגצושטעהלען אוּנד זיך נאָך פלאָרענץ צוּ בעגעבען.

ער פערליעס זיין צימטער, שטיעג דיא טרעפּפען הינאב, גינג דוּרך דען האָף אוּנד וואר בערייטס אם טהאָרע, אלס ער זיך פלאָטצליך פאָן איינער שטימטע אנגערופען האָרטע. דעגען מאן צאָרן אוּנד אונרוהע אנדייטעטע. ער זאה זיך אום אוּנד ערבליקטע דא דיא מאריאננא.

„וויא? העררר ריטטער! (ריעף דיעזע) איזט אויך אונזערע געזעללשאפט זאָ לאנגווייליג? זינד אונזערע געזיכטער זאָ אלט, זאָ העסליך אוּנד גערונצעלט, דאס איהר פאָר אונס פליעהעט, וויא דער וואנדערער פאָר דען העקסען? בלייבעט! איהר ווערדעט אונס ניכט פערלאססען!"

„שאָנע דאמע! (ערווידערטע אדריאן עטוואס פערלעגען) עס וויללל מיר ניכט געלינגען, מיין טרויריגעס געמיטה מיט דער פראָהליכקייט איירעס האָפעס אין איינקלאנג צוּ בריינגען. נאָך איירעם געזעטצע דארף קיין טרויריגער אין איירער געזעללשאפט זיין. מיין געוויססען זאגט מיר, דאס איך איירער געזעטצע ניכט האלטען קאנן; עס איזט אלזאָ בעססער, איך פליעהע בייא צייטען, אלס דאס איך, אלס מיסגעשטימטער מאנן, דער דיא פראָהליכע לוינע דער געזעללשאפט שטאָרט, היניסגעוואָרפען ווערדע!"

נאָך דיעזען וואָרטען וואָללטע ער ווייטער געהען; אבער מאריאננא פאקטע איהן בייא דער האנד אוּנד ריעף: „איי! דוּא האַרטנעקיגער מאנן מיט פערשטיינערטעם הערצען! גיבט עס דענן קיין שאָנעס וויייב אויף דער וועלט, וועלכעס דיר דיינע איירענע ערזעטצען קאָננטע? בלייבע היער אוּנד פערגיס אן איירענע, זאָ וויא זיא יעטצט גאנץ זיכער אין מעננער-געזעללשאפט דיינער פערגיסט!"

„מערכען! (ריעף יעטצט אדריאן מיט פעסטער שטימע) דוּא בראכטעסט מיך אוים פלאָרענץ, וואָ איך דאס שרעקליכסטע דער שרעקען ערלעבטע. וויא קאנן אוּנד וויא זאָלל איך מיך יעטצט איירער פריידע הינגעבען? איהר מאָגעט היער איִם טוּמעל דער פריידע לעבען, געניעסעט דאס לעבען, וועגן איהר עס קאָננעט, אוּנד פּפליקעט דיא בלומען זעלבסט פאָם גראבע! אבער מיך קאנן יעטצט דיא שאָנהייט ניכט ענטציקען, אוּנד דיא ליעבע, זעלבסט דיא הייליגסטע ליעבע, שיינט מיר פערפינסטערט דוּרך דען שאטטען דעם טאָדעס. פערצייהט מיר אוּנד לעבט וואָהל!"

„זאָ נעהמט דענן (זאגטע מאריאננא) אוּנד זוכעט איירע געליעבטע. איך פּפּפּשטע אויך, אוּנד עס וואר צוּ איירעם בעסטען געמיינט, אלס איך אויך זאגטע, דאס איירענע פאָן פלאָרענץ אבגערייזט איזט. איך ווייס ניכטס פאָן איהר אוּנד האָרטע ניכטס פאָן איהר, איִסער וואס איהר זעלבער מיר זאגטעט. נעהמט צוּריק נאָך פלאָרענץ, דוּרכזוכעט אללע לייכענהייזער אוּנד גרעבער אוּנד זעהעט, אָב איהר זיא פינדעט."

דרייאונדפערציגסטעס קאפּיטעל.

אדריאן קעהרטע נאָך פלאָרענץ צוּריק. אלס ער וויעדער אין דיא שטיללע שטאדט געלאנגטע, קאם איהם דער גאנצע פאָרפאלל אין דעם זאָממער-פאלאסטע וויא איין טרוים אוים „טויזענד אוּנד איינע נאכט" פאָר. דיא לעטצטען וואָרטע מאריאננאס קלאנגען וויא איין פלוך אין זיינען אָהרען אוּנד ער בעדייטעטע, דאס ער דוּרך דיעזען פאָרפאלל דיא צייט פערלאָרען. ער פיהלטע זיך זעהר מידע אוּנד מאטט; יא ער האטטע זאָגאר פיעבער-היטצע, אוּנד דער שרעקליכע געראנקע, דאס ער פאָן דער כאָלערא בעפאללען וויא אוּנד אן דיעזער אויך שטערבען קאָננטע, אָהנע זיינע איירענע געזעהען צוּ האבען — קוועלטע איהן אויף דאס העפּטיגסטע.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

פּאָליטישע איבערזיכט.

*(איגנאטיעף — אבגעשאפפט.) צור זעלבען צייט, אלס אישטוצי היער אים דעם קלוב דער רעגיערונגס-פּאַרטייא אויסגעשאפפט ווארדע, איזט אין פּעטערסבורג דער יודענפיינדליכע רוסישע מיניסטער איגנאטיעף פאָם רוסישען קאיזער אבגעזעטצט אונד אבגעשאפפט וואָרדען! איגנאטיעף וואר ווירקליך דער רוסישע „המן“, פאָן וועלכעם אללע ליידען אונד פערפאָלגונגען דער יודען אויסגעגאנגען וואָרען, אונד דורך זיינע אבזעטצונג ווערדען דיא אין פורכט אונד באנגען לעבענדען יודען פרייער אויפאטהמען קאָננען. איגנאטיעף וואר דער פאטער דער ליגע, וועלכער פאָרטוועהרענד צום קריעגע נאך אויסען אונד צום קריעגע נאך איננען געגען דיא יודען העטצטע, וועסהאלב זיך יעטצט דיא פריעדענס-פריינדע אונד דיא יודען וועגען דער ערפאָלגטען אבזעטצונג איגנאטיעפס פרייען. יעטצט ווירד אויך אונזערע רעגיערונג איין לייכטערעס שפּיעל האבען, ביא דער רוסישען רעגיערונג צו גונסטען דער דאָרטיגען יודען צו ווירקען. — אין דעם געמיינזאמען מיניסטער-ראטהע אין וויען, אן דעם אויך טיסאַ טהיילגענאָממען, ווארדע נעמליך פאָלגענדעס בעשלאָססען: „ערסטענס ביא דער רוסישען רעגיערונג שריטטע צו מאכען, דאס דיא רוסישען יודען ניכט דורך וויטערע פערפאָלגונגען צור פלוכט נאך גאליציען געצוואונגען ווערדען, אונד וויא וויר נון יעטצט פערנעהמען, האט אויך שאָן דער רוסישע קאיזער איינען זעהר שטרענגען ערלאס צום שוטצע דער יודען פעראָפפענטליכען לאססען. — צווייטענס, דיא רוסישען פליכטלינגע אים בראָדי זאָבאלד אלס מאָגליך וועגצוטראנספּאָרטירען, — אונד דריטטענס, צו פערהינדערן, דאס זיך דיא פעראַרמטען רוסישען פליכטלינגע אין עסטערייך-אונגארן ניעדערלאססען אונד דא דער בעפאָלקע- ציר לאסט פאללען! — דער נאכפאָלגער דעם גראַפען איגנאטיעף הייסט טאָלסטאָי. נאך איינער דעפּעשע אים געסטריגען אבענדבלאטטע דעם „פּעסטער ללאָיד“ איזט דיעזער נייע רוסישע מיניסטער איין גראָסער געגנער דער יודענפערפאָלגונגען.

*(פיר דיא רוסישען יודען.) אם 6טען יוני היעלט דאס לאָנדאָנער הויפּט-הילפס-קאָמיטע איינע זיטצונג. דער פּרעזידענט טהיילטע מיט, דאס ביז יעטצט געגען 900000 גולדען אן שפּענדען איינגעלויפען זינד. ביז צום 3-טען יוני וואורדען 8410 רוסישע יודען נאך אמעריקא טראנספּאָרטירט. — אין פּאריז האט דער דאָרטיגע קאַרדינאל-ערצבישאָף איינען אויפרוף צו גונסטען דער פערפאָלגטען רוסישען יודען פעראָפפענטליכט. דער קארדינאל-ערצבישאָף איבערשיקטע דיא געזאממעלטען שפּענדען פיר דיא רוסישען יודען אן דען פּרעזידענטען דער „איזראעליטישען אללייאַנץ“, וועלכעם ער אונטער אנדערם אויך פאָלגענדעס שריעב: „איך בראויכע איהנען ניכט ערסט צו זאָגען, וויא מיך דיעזע רוסישען יודען-פערפאָלגונגען אויף דאס טיעפסטע עמפּאָרען. וויר פעראבשייען דיעזע גרייעל-טהאטען. דיא פּאפּסטע האבען דיא יודען אימער בעשיטצט, וואנן אונד וואָ אימער מאן דיעזע פערפאָלגטע. האָפפען וויר, דאס באלד דורך דיא געזעטצע נאַטיאָנען אונד דורך דיא זיטטען אונזערער צייט דעראַרטיגע פערפאָלגונגען אויף עוויג איין ענדע גענאָממען ווערדען!“ אויך אין אונגארן ווירד פיר דיא רוסישען יודען פלייסיג געזאממעלט. דיעזער טאגע ערהיעלטען וויר פאָן דען איזראעליטישען געמיינדען צו לענגיעל-מיהאלי אונד לאסטאָץ 28 גולדען, וועלכע וויר דעם „פּעסטער ללאָיד“ איבערגאבען. דיעס בעפינדעט זיך אויך אין דעם שפּענדען-פערצייכניססע דעם „פּעסטער ללאָיד“ פאָם 11-טען דיעזעס. (דיא שפּענדען פאָן אנארטש אונד קלענאָץ זינד אים „פּעסטער ללאָיד“ פאָם 10. דיעזעס פערצייכנעט.) — געסטערן ערהיעלטען וויר פאָם הערן עדואַרד פאָזנער פיר דיא רוסישען יודען 41 גולדען אלס ערגעבניס דער אין אלשוי- אונד פּעלשאָ-סאָפּאָר אונד אין גיראָ-קוטא פאָרגענאָממענען זאממלונג. דיעזע ווירד אים נעכסטען שפּענדען-אויסווייזע דעם „פּעסטער ללאָיד“ פערצייכנעט שטעהען. — דאס וויענער פרויען-קאָמיטע האט 40 קיסטען אונד באללען מיט קליידונגס-שטיקען נאך בראָדי געשיקט, אום דיא ארמען רוסישען פליכטלינגע צו בעקליידען.

*(דאס דועלל וואהרמאנג-אישטוצי.) איבער דיא פאָרגענגע ביים דועלל ווערדען נאכטרעגליך נאָך פאָלגענדע איינצעלהייטען געמעלדעט: עס איזט דיא רעגעל, דאס פאָר דעם בעגינגע דעס דועללעס דיא בעגלייטער דער דועללאנטען צווישען דיעזען פערזאָהנונגס-פערזוכע מאכען. אויך היער פערזוכטען דיא בעגלייטער צווישען דען געגנערן איינע אויסזאָהנונג צו שטאנדע צו ברינגען, דאָך וואהרמאנן זאגטע: „דיא פערלעטצונג מיינער עהרע ווירדע איך עהער פערצייהען; אללין אישטוצי האט ניכט בלאָס מיינע, זאָנדערן דיא עהרע דעם געזאממט-יודענטהומס פערלעטצט, אונד דא שטעהט מיר דאס רעכט דער פערצייהונג ניכט צו!“ — נון קלאטשטען דיא בעגלייטער אין דיא הענדע אלס צייכען, דאסס דאס שיעסען נון בעגיננען קאָננע. דיא ביידען צאָגען דיא ראָקע אויס; וואהרמאנן שאָס צוערסט, וואָרויף זאָפאָרט אויך דער שוס אישטוצי'ס פאָלגטע. אישטוצי האָטטע דיא קוגעל פאָן וואהרמאננס פּיסטאָלע דיכט פאָר זיינעם אָהרע פאָריבער-פּפייפען, וואהרמאנן אבער האָטטע ניכט איינמאל דאס פּפייפען דער אישטוצי'שען קוגעל. אונד זאָמיט האטטע וואהרמאנן פערהעלטניס-מעסיג בעססער געציעלט אלס אישטוצי. — נאך דען רעגעלן דעס דועלל'עס מיססען זיך דיא ביידען דועללאנטען נאך ערפאָלגטעם דועלל געגענזייטיג דיא הענדע צור פערצייהונג רייכען. אבער אויך דיעס געשאה היער ניכט. דיא ביידען זאללטען זיך בלאָס דורך אבנאהמע דער הוטע געגענזייטיג בעגריסט האבען. אלס וואהרמאנן נאך דעם דועללע אין דעם אָרטע ערשי אנקאם, עמפּפינג איהן איינע דעפּוטאַציאָן דער דאָרטיגען יידישען געמיינדע, אום איהן אלס דען מאנן צו בעגריסען, דער בערייטס איזט, ניכט נור מיט גייסט, זאָנדערן אויך מיט דער וואפפע, מיט דעם לעבען, דיא אינטערעססען דעם יודענטהומס צו פערטהיידיגען! — דיא בעגלייטער דער דועללאנטען, נעמליך פּיסטא, אָרעסקאלכי, קאָוואטש, הענטאללער אונד אָנאָדי, פעראָפפענטליכען נון אין אללען צייטונגען פאָלגענדע ערקלערונג: „אונטערפערטיגטע ערקלערען היעמיט, דאס דיא אם 9-טען דיעזעס אים אבגעאָרדנעטען-הויזע צווישען דען הערען מאָריץ וואהרמאנן אונד וויקטאָר אישטוצי ענטשטאנדענע עהרענבעליידיגונגס-אנגעלעגענהייט אם 12 דיעזעס אבענדס פאָר אונס אויף ריטטערליכע ווייזע אויסגעטראגען ווארדע.“ — יעטצט האבען אישטוצי אונד אָנאָדי פעסט פערלאססען. הערר וואהרמאנן פערבלייבט היער אונד ערהאלט פאָן אללען זייטען בעגליקוינשונגס-דעפּעשען אונד דאנקעס-בעצייגונגען. דיא ערסטע גראטולאציאָנס-דעפּעשע ערהיעלט ער פאָן דער „אללייאַנץ איזראעליט.“ אויך דיא פּרעסבורגער געמיינדע (וועלכע?) זענדעטע אן וואהרמאנן איין זעהר אנערקעננונגס-פאָללעס בעגליקוינשונגס-טעלעגראמם. וויא פערנער געמעלדעט ווירד, האבען צאהלרייכע איזראעליטישע געמיינדען אים אונגארן אונד זיעבענבירגען גראטולאציאָנס- אונד דאנקעס-טעלעגראממע אן דיא הערען טיסאַ, שאָמשיטש, איראַני אונד וואהרמאנן געריכטעט. — וויא נאכטרעגליך געמעלדעט ווירד, האבען זיך דיא דועללאנטען נאך דעם דועללע ניכט איינמאל פריינדליך בעגריסט. זיא היעלטען זיך קאלט אונד שראָפף פאָן איינאנדער פערן. נאך דעם פערזאָהנונגס-פערזוכע זאגטען דיא דועללאנטען: „וויר בלייבען ביים אלטען!“ דאס הייסט: „וויר בלייבען ווייטער פיינדע!“

*(אישטוצי'ס — שטראַפע!) וויא וויר בערייטס מיטגעטהיילט, וואר דאס דועלל צווישען וואהרמאנן אונד אישטוצי אורשפּריינגליך אויף דען 10 דיעזעס — זאמסטאג — אנבעראומט. ערסט אים דען זאמסטאג-אבענדבלעטטערן ערפוהר מאן, דאסס דאס דועלל נאך ניכט אויסגעפיהרט ווארדע. אים וועלכעם גרונדע דיעזע פערצאָגערונג איינ-

פּאָלליעטאָן.

העררשער אונד פּאָלק.

(51-טע פאָרטזעטצונג.)

„נון, (זאגטע דיא אלס קאָנינין געקליידעטע דאמע ווייטער) דיא שאָנע מאריאננא, מיט דען שאָנען שווארצען האארען אונד אויגען, איזט ניכט פערגעבענס זוכען געגאנגען; זיא האט אייך געפונדען.“

אדריאן, וועלכער דא זיינע געליעבטע צו פינדען גלויבטע, זאה זיך ביטטער ענטטיישט. — „אך! ליעבענס-ווירדיגע קאָנינין! (זאגטע ער) איך קאנן מיך אייערעם גליקליכען פריידען-קרייזע ניכט אנשליעסען. מיין הערץ איזט פאָן איינעם טרויריגען געדאנקען ערפילט אונד דיעזער ווירד דיא פריידע אייערער געזעללשאפט נור שטאָרען. איך זוכע אונטער דען לעבענדען אונד טאָדטען נאך איינעם וועזען, איבער דעססען שיקזאל איך אונגעוויסס בין, אונד איך פאָלגטע נור דעסהאלב דען דאמען, ווייל זיא מיר דיא האָפפנונג גאבען, צור אויפפינדונג מיינער געליעבטען איהנען צו פערהעלפען.“

דיא דאמען זאהען פאָללער בעפרעמדען נאך אדריאן; זיא קאָננטען עס ניכט בעגרייפען, וויא איין זאָלך יונגער ריטטער, איינע זאָ שאָנע דאמען-געזעללשאפט פליעהען וויללל. —

איינער דער איבריגען 5 ריטטער זאגטע צו מאריאננא, וועלכע דען אדריאן הינגעבראכט, לאכענד: „אייער ריטטער, דען איהר מיטגעבראכט, וויללל אייך ענטפליעהען! זאָ מאכט עס, וויא איינסט דיא פוטיפערע מיט יוסף געמאכט! אקעט איהן ביים מאנטעל, דאמיט ער ניכט ענטפליעהע!“

„אָ, האָרעט, מיינע ווערטהע געזעללשאפט! (זאגטע אדריאן) צו איינער אנדערען צייט ווערע איך פיר דיא רייצע זאָלכער שאָנען דאמען ניכט אונעמפּפינגליך, יעטצט אבער בעהערשט מיינען גאנצען קאָפּף נור איין איינציגער געדאנקע, נעמליך דיא אויפפינדונג מיינער געליעבטען אירענע. אָ, איך ציטטערע, ווענן איך דאראן דענקע, דאס אין דיעזער כאָלערא-צייט . . .“

„בערוהיגט אייך! (זאגטע איינער דער איבריגען ריטטער לאכענד:) בלייבט דאָך אין אונזערער לוסטיגען געזעללשאפט, דעם שווארצען טאָדע קאָננעט איהר אָהנעהין ניכט געביעטען. וועהעט איינמאל אן! איהר זייד יא פּיאָמטער [?] אלס יענער יוסף; פוטיפערע וואר שאָן איינע אלטע, פערהייראטעטע פרויא — אונד פיעללייכט אויך העסליך, וואס וואונדער אלזא, ווענן יענער יוסף זיינען מאנטעל ליעבער אין דער האנד דער אלטען, העססליכען פוטיפערע געלאססען אונד דאפאָן געלויפען! ווענן דיא ביבעל שאָן יא דיעזעס זעהר-שאָנע קונסט-שטיק פאָן יוסף הערצעהלען וואָללטע, זאָ העטטע זיא אויך אויסדריקליך זאגען זאָללען, דאס פוטיפערע נאך יונג אונד שאָן וואר; זאָנסט אבער וואר דאס דאפאָנלויפען פאָר איינער אלטען העססליכען דאמע עטוואס נאטירליכעס. — איהר אבער, הערר ריטטער, זעהעט אייך נור דיא שאָנע מאריאננא בעססער אן. וואהרליך! זאָלכען רייצען אונד זאָלכען ליעבענסווירדיגקייטען איינער דאמע קאנן קיין מאנן ווידערשטעהען.“

„אבער ריטטער! (זאגטע יעטצט מאריאננא צו אדריאן) ווענן איך מיין פערשפּרעכען דאָך נאך האלטען קאָננטע; ווענן עס מיר מאָגליך ווערע, אייך צו בערוהיגען איבער דיא געזונדהייט אונד זיכערהייט אייערער אירענע!“

„אירענע! (ריעף אדריאן ערשטוינט) אלזאָ, קעננעט איהר דיעזע דאָך! איהר קעננעט דיא אירענע, דיא שוועסטער דעס איינסט זאָ בעריהמטען ריענצי!“

אדריאן האטטע נעמליך פערגעססען, דאס ער שאָן ביא דער ערסטען בעגעגנונג דען נאמען זיינער געליעבטען גענאננט האטטע, אלס ער יעטצט דאהער פאָן מאריאננא דען נאמען זיינער געליעבטען נעננען האָרטע, האָפפטע ער, דאס ער היער ווירקליך איינע שפּור פאָן זיינער געליעבטען פינדען ווערדע!

„יא, (זאגטע מאריאננא) איך קעננע אייערע געליעבטע; איך קאנן אייך וואָהל ניכט צו איהר ברינגען; זיא איזט פאָר איינינען טאגען פערריים. — דיעזע פירכטזאמען פליעהען פאָן איינעם אָרטע צום אנדערן, אלס אָב יעטצט אין דער וועלט איין אָרט עקסיסטירע, וואָ דיא כאָלערא ניכט הערישען ווירדע! נון, עדלער ריטטער! איזט אייער הערץ יעטצט ערלייכטערט אונד וואָללט איהר זאָ באלד אונזערען האָף דער פריידע אונד דער ליעבע פערלאססען?“

„דאָרף איך אייך ווירקליך גלויבען!“ פראגטע אדריאן. — ער מיינטע נעמליך, אָב ער דער מאריאננא גלויבען דירפע, דאס זיא אירענע קעננע אונד דאס דיעזע וועגגעפאהרען זייא.

מאריאננא מאכטע זיך אבער, אלס אָב זיא דיעזע פראגע אנדערס אויפגעפאסט העטטע אונד זאגטע: „אָב איהר אונזערעם האָפע דער פריידע אונד דער ליעבע גלויבען שענקען דירפעט? מוס איך עס אייך דענן מיט וואָרטען אויסדריקען, דאס איך אייך ליעבע? איהר קאָננטעט דיעס אין מיינען אויגען לעזען! — שטוינעט ניכט זאָ זעהר! קאָממעט מיט אונס; וויר וואָללען אונס גיטליך טהון.“